

Hvad er skabelsesteologi?

Fra <http://www.kristendom.dk/artikel/372250:Teologiske-stroemninger--Hvad-er-skabelsesteologi>

Den danske teolog K.E. Løgstrup (1905-1981) har markeret sig som en af de mest fremtrædende og originale skabelsesteologer. Ikke mindst hans etik byggende på de såkaldte suveræne livsytringer er stadig populær. *foto: Polfoto*

Med udgangspunkt i den gudskabte verden og det gudskabte liv vendte skabelsesteologerne tilbage til naturlig gudserkendelse som baggrund for etikken

Skabelsesteologien er den teologiske retning, der hævder, at mennesket kan erkende Gud ud fra det skabte og ikke kun ud fra Guds åbenbaring i Bibelen.

Da den dialektiske teologi i begyndelsen af 1900-tallet var slået igennem og med ét havde fejlet al anden teologi til side, blev det for en del lutherske teologer – ikke mindst i Danmark – for meget med dialektikernes radikale åbenbaringsteologi.

De svarede igen på alt det nye ved at finde sig et bedre udgangspunkt: trosbekendelsens første artikels ord om den skabende og opretholdende Gud. Hermed genoptog de den forkastede tanke om en naturlig teologi; muligheden for gudserkendelse gennem skaberværket, det vil sige mennesket og kosmos.

Skaberværk kontra åbenbaring

Skabelsesteologien var primært en reaktion på den radikale åbenbaringsteologis tendens til at fokusere ensidigt på Sønnen på bekostning af Faderen. Dette skyldtes foregangsmanden [Karl Barths](#) baggrund i den reformerte kirke, som fik lov til at præge den dialektiske teologi så meget, at end ikke de dialektiske teologer af luthersk herkomst kunne sige sig fri for at være påvirkede.

Skabelsesteologerne var mere solidt funderede i [Martin Luthers](#) teologi, og derfor kunne de ikke acceptere Barths ensidige fokus på Ordet frem for skabelsen, på kirken frem for hverdagslivet. De anklagede den dialektiske teologi for at gøre teologien alt for abstrakt for den almindelige troende, og for at ville gøre mennesket ringere end det er for at kunne højne Guds ære.

Dermed fremviste den dialektiske teologi en gudsbespottelig foragt over for skaberværket, og for muligheden af at udfolde en brugbar etik.

Ingen berøringsangst over for skaberværket

Skabelsesteologerne var ikke berøringsangste over for skaberværkets faldne menneske, og stik imod den dialektiske teologi fastholdt de, at [naturlig gudserkendelse](#) er mulig igennem skaberværket, og ikke forudsætter Guds åbenbaring i Jesus Kristus.

Tværtimod er en erkendelse af, at vi selv er skabte en forudsætning for overhovedet at kunne modtage Jesus Kristus i evangeliets tiltale. Selve skabelsestroen kom altså til at stå i centrum, som menneskets vej til Gud.

Er Jesus Kristus overflødig?

Med det nye fokus på skabelsen risikerede man, at både åbenbaringen og Jesus Kristus helt blev overflødiggjort. De allermest radikale skabelsesteologer så stort på denne fare, for den ensidige fastholdelse af Jesus Kristus som den eneste frelsesvej var jo egentlig en hindring i forhold til den ikke-kristne verdens frelse.

En mere moderat skabelsesteolog som [Paul Althaus](#) ville dog hellere tale om, at der både før og udover Jesus Kristus findes såkaldte grundåbenbaringer sted i den menneskelige eksistens, historien og ikke mindst i naturen. Disse grundåbenbaringer skal tjene til at gøre mennesket skyldigt overfor Gud, og derved forberede det på at modtage åbenbaringen i Jesus Kristus, som alene har frelsende kraft.

Den danske forbindelse

Ikke mindst i et luthersk kerneland som Danmark udviklede skabelsesteologien sig og fandt sin form. Det skete under indflydelse af kirkefaderen [Irenæus](#) og hans arvtager [N.F.S. Grundtvigs](#) fastholdelse af, at den første trosartikels bekendelse til den skabende og opretholdende Gud var og blev det eneste mulige udgangspunkt for en teologi, der ikke skulle forfalde til en gnosticistisk foragt for skaberguden.

De to betydeligste repræsentanter for den nye skabelsesteologi herhjemme var svenskeren [Gustaf Wingren](#), som en overgang underviste på universitet i Århus, samt [K.E. Løgstrup](#), som var professor samme sted. Ud fra et fælles udgangspunkt udviklede de hver for sig en skabelsesteologi, de kunne bruge som baggrund for deres studium af etikken, som var begges egentlige kerneområde.

Magten til at være til i alt som er til

I kor med Luther fastslog Løgstrup, at den naturlige gudserkendelse igennem skaberværket er principielt mulig, men faktisk umulig, fordi det syndige menneske bestandigt ødelægger det skabte liv.

Gud defineres af Løgstrup som magten til at være til i alt som er til, og da mennesket trods alt begriber, at det er udspændt mellem fødsel og død, mellem skabelse og tilintetgørelse, tvinges det også til at reflektere over netop denne magt, som har skabt og opretholder livet.

Derfor kan mennesket alligevel stadig erkende Gud igennem hans skaberværk. Dog kun at Gud er, men – fordi han er skjult for den menneskelige erkendelse – ikke hvad han er. Vil mennesket vide dette, må det vende sig imod åbenbaringen i Jesus Kristus, tegnet på, at Gud står på menneskets side imod døden. Jesu menneskeliv er nemlig et vidnesbyrd for det faldne menneske om det uspolerede skabte liv med dets såkaldte [suveræne livsytringer](#) – kærlighed, tillid, håb, og tilgivelse – som Jesu gerninger alle er et billede på.

Skabelsesteologien fornyer sin aktualitet

Skabelsesteologiens rødder går tilbage til begyndelsen af 1900-tallet, hvor den tilbød sig som et alternativ til den dialektiske teologis ensidige fokus på åbenbaringen. Striden fortsatte uformindsket op gennem 1950'erne og 1960'erne, og stadig i dag udgør disse to yderpunkter i den protestantiske teologi rammerne for utallige teologiske diskussioner.

Skabelsesteologien har ikke blot vist sig mindst ligeså levedygtig som den dialektiske teologi, men den har nok også i endnu højere grad end sin modsætning til stadighed formået at aktualisere sit budskab. I forbindelse med den gryende bevidsthed om klimaforandringer og miljøproblemer fra 1960'erne og fremefter, indeholder skabelsesteologien nu også en stærk bevidsthed om menneskets plads i skabelsesordenen og dets ansvar for ikke at ødelægge Guds gave.

En bevidsthed som i dag får blandt andre de to teologer Martin Ishøy og Jakob Wolf til at efterlyse et grønt kristent engagement, herunder ikke mindst en etisk forholde sig til problemerne.